

Lunds Universitet

Språk- och litteraturcentrum, Japanska

Kandidatuppsats

(JAPK11) VT 2011

Elin Gustafsson

Sou desu ne!

Den satsfinala partikeln ne

Handledare: Lars Larm
Språk- och litteraturcentrum, Japanska

Abstract

Ne is maybe the most common sentence-final particle in Japanese, and is a crucial part of the spoken dialogue. Though it is sometimes compared to the English 'tag questions' it is used much more frequently than the English equivalents, and it is hard to find a translation in another language that accurately describes the many functions that *ne* undoubtedly have. This thesis will attempt to provide an overview both of the basic uses of *ne*, as well as some more intricate theories. It will also present other sentence-final particles closely connected with *ne*, as well as how these can combine with other sentence-final particles, not related to *ne*.

Key words: sentence-final particle, *ne*, Japanese

Innehållsförteckning

Abstract	2
Konventioner	4
1. Inledning	5
1.1 Vad är en satsfinal partikel?.....	5
1.2 Syfte och metodologi.....	5
1.3 Disposition.....	6
2. Partikeln <i>ne</i>	7
2.1 Introduktion.....	7
2.2 I vilka meningar kan <i>ne</i> användas?.....	7
2.3 Funktioner och intonation.....	8
2.4 Olika placeringar i meningen.....	12
2.5 <i>Ne</i> i andra språk.....	17
2.6 Ursprung.....	18
3. Varianter av <i>ne</i>	19
3.1 <i>Nee</i>	19
3.2 <i>Na</i> och <i>naa</i>	21
3.3 Sammanfattning.....	26
4. Kombinationer med andra satsfinala partiklar	27
4.1 <i>Yo</i>	27
4.1.1 <i>Yo ne</i>	27
4.1.2 <i>Yo na</i>	28
4.2 <i>Ka</i>	29
4.2.1 <i>Ka ne</i> och <i>ka nee</i>	29
4.2.2 <i>Ka na</i> och <i>ka naa</i>	29
4.3 <i>Wa</i>	30
4.3.1 <i>Wa ne</i>	30
4.3.2 <i>Wa na</i>	31
4.4 Sammanfattning.....	31
5. Sammanfattning och diskussion	32
6. Slutord	34
Litteraturförteckning	35

Konventioner

I denna uppsats används det reviderade Hepburn-systemet för att transkribera japanska. Dock har några förändringar gjorts.

Långa vokaler markeras inte med makroner utan skrivs ut i sin fullhet. Ordet 'bank' blir således *ginkou* istället för *ginkō*, och 'lärare' blir *sensei* istället för *sensē*. Partikeln は skrivs *wa*, partikeln 〜 skrivs *he* och partikeln を skrivs *wo*. Dubbla konsonanter skrivs alltid ut så att konsonanten som följer *sokuon* (っ) fördubblas, till exempel *socchi* (där borta).

Ne samt övriga partiklar och japanska ord markeras med kursiv text, utom i exempelmeningar. Citat är översatta till svenska av rapportskrivaren, och texten i blockcitat skrivs i något mindre text än övriga uppsatsen.

I texten nämns termerna formellt och informellt tal. Dessa refererar till meningar i *desu-/masu-form* respektive meningar i vanlig grundform.

I texten markerar * en inkorrekt exempelmening. I tabeller markerar O att något är möjligt, X att något inte är möjligt, och ▲ markerar att det finns vissa oklarheter kring om det är möjligt eller inte.

1. Inledning

1.1 Vad är en satsfinal partikel?

I japanska konversationer förekommer ofta något som kallas för satsfinala partiklar. Den vanligaste definitionen av dessa är ett kort, ofta enstavigt ord som läggs på i slutet av en mening. Dock hävdar en del att benämningen finala partiklar kan ses som aningen felaktig då några av gruppens partiklar frekvent förekommer även på andra ställen i meningar och satser än i slutet (se bland andra Morita, 2005:50 och Tanaka, 2000:1140). Partikeln har i regel ingen mening i sig, utan relaterar till tidigare information i meningen den följer. Meningen får då inte nödvändigtvis en annan innebörd, utan snarare en något annorlunda nyans. Till exempel kan en satsfinal partikel göra ett påstående antingen mer kraftfullt eller mjukare. Dock finns det även här undantag, då till exempel *ne* kan fungera som ett helt eget påstående. Detta tas upp senare i uppsatsen.

Det japanska språket har ett flertal satsfinala partiklar som ofta förekommer i både formella och informella konversationer, med en mängd olika funktioner. Dessa sträcker sig från att bland annat skapa frågesatser, till att söka någons uppmärksamhet, till att uttrycka sina tankar och känslor kring det man just sagt. En partikel har ofta flera användningsområden och funktionen kan ändras beroende på tidigare information, intonation och i vissa fall placering.

I *A Reference Grammar of Japanese* av Martin kan man läsa hur lingvisten Kindaichi menar att japaner hyser en stark ovilja att avsluta en mening på ett slutgiltigt sätt, och att detta gett upphov till bland annat de satsfinala partiklarna (1975:914). Man kan således dra slutsatsen att partiklarna i flera fall ger en mening ett mindre markerat slut och kanske till och med inbjuder till fortsatt konversation, vilket är fallet med partikeln *ne* som denna uppsats kommer att behandla.

Som tidigare nämnts är en av de satsfinala partiklarnas många funktioner att uttrycka talarens känslor kring det man talar om, men det är ofta svårt att ge en helt korrekt översättning av dem. I många språk kan till exempel en gest – ett leende, en knuff, en bister min – ge samma intryck (Martin, 1975:915).

1.2 Syfte och metodologi

I denna uppsats kommer den satsfinala partikeln *ne* och dess varianter att behandlas. *Ne* anses av många vara en av de mest intressanta satsfinala partiklarna och har därför sedan länge varit objekt för många undersökningar av olika slag. Således finns det redan mycket skrivet om *ne* samt en hel del teorier kring dess olika användningsområden. Denna uppsats syftar därför inte till att uppvisa

nya fakta, utan snarare att presentera en sammanställning av de som redan finns att hitta. Kortfattat kan man kalla det för ett försök att ge både en grundläggande översikt om användandet av partikeln samt en inblick i mer djupgående och intressanta texter.

Under arbetet med uppsatsen uppstod en del frågetecken kring olika funktioner och användningsområden för *ne*, och för att få klarhet kring dessa intervjuades en informant. Informanten är en japansk kvinna i tjugooårsåldern, bosatt i Tokyo, som har japanska som modersmål. Intervjun skedde med rapportskrivaren på plats tillsammans med informanten.

Under intervjun fick informanten svara på frågor rörande partikeln *ne* och dess varianter. Frågorna rörde främst de områden där tillfredsställande exempel på problemet i fråga inte kunnat hittas i övriga källor, och var således av varierande karaktär. Det rörde bland annat användandet av olika verbböjningar och partiklar tillsammans, kombinationer av olika partiklar och vem som kan tänkas använda en viss partikel eller kombination. Ibland ombads informanten uttrycka sina åsikter om redan befintliga exempel, och ibland ombads hon att konstruera egna för att visa på en viss funktion någon av partiklarna kan ha. Informanten fick också prata fritt om både sina egna preferenser gällande användandet av *ne* och dess varianter, samt om sina vänner och bekantas.

Undersökningen gav blandade resultat. Medan vissa saker lätt blev förklarade var andra svårare, och några egentliga exempel eller förklaringar framkom inte. Men även om tydliga och exakta definitioner inte alltid kunde ges så fanns alltid någonting att kommentera på, även om det så bara var en känsla om att en viss kombination var rätt eller fel. Informanten lade dessutom fram många intressanta teorier, som inte alltid stämde överens med andra källor.

Eftersom de användningsområden för *ne* som informanten fick svara på frågor om är tagna från hela uppsatsen finns resultatet att läsa i olika delar i densamma. Resultatet är inte speciellt markerat utan står med i den vanliga texten, där det refereras till informanten.

1.3 Disposition

I kapitel 2 presenteras *ne*. Först ges en kort introduktion, och därefter fördjupar sig uppsatsen i de många olika användningsområdena som partikeln har. Det tas upp viktiga grammatiska aspekter, till exempel placering och intonation, men också partikelns ursprung och eventuella motsvarigheter i andra språk diskuteras.

I kapitel 3 går *nee*, *na* och *naa* igenom. Kapitlet redogör för deras olika funktioner, och jämför dem samtidigt med både varandra och med *ne*.

Kapitel 4 tar upp *ne* och dess varianter i kombination med andra satsfinala partiklar. Några av de vanligaste kombinationerna presenteras och jämförs med varandra.

I kapitel 5 diskuteras och sammanfattas uppsatsen, och kapitel 6 avslutar den med några sista ord.

2. Partikeln *ne*

2.1 Introduktion

Ne är kanske den vanligast förekommande satsfinala partikeln inom japanskan. Den används väldigt frekvent i både formellt och informellt talspråk av både män och kvinnor, och har, beroende på kontext, flera olika funktioner. Den har dessutom några varianter, som kommer att tas upp senare i uppsatsen.

Makino och Tsutsui definierar *ne* som ”en satsfinal partikel som visar på talarens önskan om bekräftelse eller samtycke från åhöraren angående delgiven information” (1986:286, egen översättning från engelska). Martin tillägger att den gör påståenden samt förfrågningar och förslag mjukare (1975:916), och Adachi förklarar *ne* som en partikel som används när man vill uttrycka medhåll (2002:277).

Om man ser till de källor som använts inför arbetet med denna uppsats är ovanstående beskrivningar av *ne* de mest återkommande och verkar vara ganska generella. Om så är fallet kan man också tänka sig att dessa användningsområden är de vanligaste, men det är bara ett antagande utan någon undersökning som grund. Utöver ovan nämnda användningsområden kan partikeln användas på flera andra sätt och har flera definitioner, vilka kommer att behandlas i denna uppsats.

2.2 I vilka meningar kan *ne* användas?

Låt oss först titta på tabellen nedan (baserad på tabell från Adachi 2002:278). Tabellen visar i vilka sammanhang och efter vilka typer av meningar *ne* kan användas.

Tabell 1

	maskulin / feminin	monolog	ame desu	ame da	ame	takai	iku	ike	itte	Ikou
<i>ne</i>	—	X	O	O	O	O	O	X	O	O

Först och främst kan man i tabellen se att *ne* inte kan förekomma i monologer. Detta har sin förklaring i att partikeln oftast när den används involverar både talaren och åhöraren och bjuder in den senare att delta i samtalet (se de olika definitionerna av [partikeln på sida 7](#)). Katagiri menar att eftersom *ne* ofta påkallar någon form av bekräftelse från åhöraren så fyller den inte någon direkt

funktion i en monolog. Därför förekommer den sällan i skrivna texter, då dessa också i regel är monologer. Undantag kan dock vara återberättade dialoger och talspråkiga texter (2007:1313).

Vidare visar tabellen även, som redan påpekats, att *ne* kan användas tillsammans med både formellt och informellt tal, och att den kan följa på alla typer av meningar utom de i oartig imperativ (*ike*). Makino och Tsutsui ger oss följande exempelmening (1986:286).

(1) *yome ne.

läs ne

(Läs det här, okej?)

Det ges ingen direkt förklaring till varför *ne* i kombination med en mening i oartig imperativ inte går att använda, och det kan vara förbryllande eftersom både den svenska översättningen 'Läs det här, okej?', samt den engelska 'Read it, will you?' är helt korrekta. En teori kan vara att *ne* gör uttryck aningen mjukare i sin betoning (Martin, 1975:916) och på så sätt inte är kompatibel med en mening menad som en inte särskilt artig order. Detta är dock bara en teori utan vetenskapliga grunder och vidare undersökningar krävs för att kunna fastställa huruvida den är korrekt eller ej. Det ska dock också påpekas att *ne* efter en mening i artig imperativ är helt korrekt. Även dessa exempel kommer från Makino och Tsutsui (1986:286-287).

(2) yominasai ne.

läs ne

(Var snäll och läs det här.)

(3) yonde kudasai ne.

läs snälla ne

(Skulle du vilja vara snäll och läsa det här, tack?)

2.3 Funktioner och intonation

I denna tabell (även denna baserad på en tabell från Adachi, 2002:280) ska vi titta på vilka olika funktioner och användningsområden som tillskrivs *ne*. Pilarna markerar om tonfallet är stigande eller fallande.

Tabell 2

söka bekräftelse	ne ↑	
söka medhåll	ne ↑	ne(e) ↓
ge medhåll		ne(e) ↓
förklara beteende	ne ↑	
bekräfta egen kunskap		ne(e) ↓
erinring		ne(e) ↓
vägran	ne ↑	

I tabellen kan vi se att *ne*, enligt Adachi, har sju olika funktioner, och att tonfallet varierar mellan dem. *Ne* med fallande tonfall verkar också vara utbytbart med det längre *nee*, och detta kommer att tas upp längre fram i del 3.1. Tonfallet i *ne* kan spela stor, och ibland avgörande, roll för meningens betydelse. Vad gäller skillnaden i intonationen av *ne* vid sökande efter samtycke respektive bekräftelse, jämför Sawyer (1992:85-86) det med intonationen av engelskans tag questions (påhållsfrågor, till exempel 'isn't it?' och 'do you?'. Läs mer om dessa och deras koppling till *ne* i del 2.5). I engelskan indikerar fallande tonfall i regel större förväntan på samtycke från åhöraren än vid stigande tonfall. Detta, menar han, sker oavsett talarens påståendes karaktär, och är en bättre definition av hur intonationen av *ne* påverkar uttalandet.

Om vi håller oss till Sawyers teori kan vi se hur meningen nedan ändrar betydelse beroende på slutpartikelns uttal. Exemplet är hämtat från Matsumoto (2007:150).

(4) terebi wo miru ne.

TV titta ne

(Jag ska titta på TV, okej? / Du brukar väl titta på TV?)

Vid fallande intonation söker talaren medhåll från åhöraren för att vara säker på att denne inte störs av TV-tittandet. Men vid stigande intonation så söker talaren bekräftelse från åhöraren i frågan om denne brukar titta på TV, vilket talaren antar att åhöraren gör.

Nu går vi vidare till ytterligare teorier om partikelns funktioner, men kommer, när möjlighet ges, att återknyta till och dra paralleller med tabellen ovan.

Något som de flesta verkar vara överens om är att *ne* är en viktig komponent för uppbyggnaden av en konversation och för utbytet av information mellan två parter. Katagiri skriver att

”Dialoger kan ses som kommunikation via opålitliga medel. Vad som sägs av talaren uppfattas inte nödvändigtvis av åhöraren. Även om det uppfattas kanske åhöraren inte förstår det. Och även om åhöraren förstår det kanske det inte accepteras. För att dialogen ska kunna fortfa ra med lyckat resultat måste deltagarna samarbeta för att fastställa gemensamma övertygelser och grunder emellan dem.” (2007:1316, egen översättning från engelska).

Makino och Tsutsui (1986:286) menar att *ne* kan användas för att antingen be om bekräftelse eller om samtycke hos åhöraren, och att man kan skilja dessa förfrågningar åt dels genom kontexten samt genom tonfallet hos talaren. Låt oss titta på två av Makino och Tsutsuis exempel.

(5) *kyou wa ii tenki da ne.*

idag bra väder eller hur

(Det är fint väder idag, eller hur?)

I ovanstående exempel uttrycker talaren sitt eget intryck av någonting, i detta fall sitt intryck av vädret, och söker medhåll från åhöraren. Här, och i liknande användningar av *ne*, markeras funktionen av stigande alternativt fallande tonfall.

(6) *paati ni irasshaimasu ne.*

party till gå eller hur

(Du ska gå på festen, eller hur?)

I detta exempel är talarens påstående känslomässigt neutralt, och *ne* markerar talarens önskan att få påståendet bekräftat av åhöraren. Tonfallet i *ne* är här stigande.

Katagiri lägger fram två definitioner av *ne*. Den första av dessa är att *ne* används för att påvisa att meningen uttrycker information som talaren tror att åhöraren vet eller tror. Katagiri menar att detta är en vanlig definition bland många lingvister, men hävdar att den bara är korrekt i vissa fall. Till exempel så passar den in på exempel (5) och (6) ovan, men motbevisas dock ganska omgående med andra exempel. Här är ett exempel hämtat från Katagiris text (2007:1315).

(7) A: *tsugi no kaigi wa doko desu ka.*

nästa möte var frågepartikel

(Var kommer nästa möte att hållas?)

B: kaigi wa 6goushitsu desu ne.

möte rum nummer 6 ne

(Mötet kommer hållas i rum nummer 6.)

Här frågar A en fråga och B ger svaret på denna. Detta gör A till åhöraren och B till talaren. Katagiri menar att eftersom åhöraren i detta fall ställer en fråga är det rimligt att förutsätta att denne inte vet svaret. Det gör således att talarens användning av *ne* går emot tidigare definition. Dock påvisar *ne* i denna kontext att talaren sannolikt drar informationen i svaret från utomstående källor, till exempel genom att leta upp mötets plats på ett schema, och användandet av *ne* är därför helt korrekt.

Vidare skriver Katagiri att det också är fullt möjligt för talaren att med *ne* uttrycka information som endast denne vet. I nedanstående exempel är informationen endast tillgänglig för talaren och åhöraren har ingen chans att i förväg veta något om den.

(8) ginkou he ittekimasu ne.

bank till gå ne

(Jag ska gå till banken.)

Här är användandet av *ne* också korrekt, och därför motbevisar även detta exempel teorin om att *ne* uttrycker information redan tillgänglig för åhöraren (2007:1315). Detta exempel passar in på funktionen 'förklara beteende'.

Katagiris andra och egna definition av *ne* är att partikeln används för att påvisa att meningen innehåller information som talaren inte ännu har accepterat helt och hållet. Här rör *ne* endast talarens kunskap och gör inga anspråk på, som föregående definition, att också påvisa åhörarens kunskap. Denna definition påstås vara mer korrekt än den föregående, och den stämmer också överens med exemplen som motbevisade den tidigare definitionen. I exempel (7) hämtar talaren informationen utifrån istället för att grunda den på egen kunskap. För att ordentligt kunna förklara exempel (8) refererar vi än en gång till Katagiris ovan citerade textstycke, mer specifikt "För att dialogen ska kunna fortfara med lyckat resultat måste deltagarna samarbeta för att fastställa gemensamma övertygelser och grunder emellan dem." (2007:1316, egen översättning från engelska). Detta är precis vad som sker i exempel (8), nämligen att talaren delger sin plan till åhöraren och söker samtycke från densamme, eftersom dialogen grundas på en gemensam plan. Först när åhöraren uttryckt sitt samtycke fullföljer talaren sin plan. *Ne* är en viktig komponent för

uppbyggandet av en fungerande och naturlig dialog och används inte bara till att be om samtycke eller bekräftelse, utan hjälper också dialogens parter att värdera delad information.

2.4 Olika placeringar i meningen

Tanaka poängterar också att *ne* är en central del i skapandet av en naturlig och vardaglig dialog, och tillskriver den en mängd olika funktioner. Man menar att *ne* huvudsakligen används för att justera vem som talar och vad man talar om i en dialog samt när talaren och ämnet byts ut, men också att *ne* bland annat kan användas för att kontrollera åhörarens uppmärksamhet. Det är huvudsakligen dessa funktioner som kommer att tas upp här. *Ne* kan tillämpas på fyra olika placeringar under talarens påstående: i början, i slutet, mitt i påståendet, eller så utgör partikeln i sig hela påståendet. Vi börjar med att titta på ett exempel rörande den första placeringen, *ne* i början av påståendet. *Ne* placeras först i satsen och används som ett verktyg för att fånga någons uppmärksamhet, för att ta ordet i en konversation, eller, som i detta fall, be om förklaring till något man inte förstår. Exemplet är Tanakas (2000:1159-1160) och är en konversation med fyra deltagare. Innan W ansluter sig till sällskapet så har man pratat om en känd novell av den japanske författaren Ryunosuke Akutagawa i vilken en kvinna uttrycker sorg över sin sons död genom att vrida sin näsduk istället för att visa sorgen med sitt ansikte. När M börjar jämföra professor Yoshida med kvinnan i novellen håller K med och hittar på uttrycket *hankachi gumi*, 'näsduksgruppen', för personer som inte visar sina känslor utåt. Men precis när H börjat svara K så avbryter W, som inte hört hela historien, och kräver, med hjälp av *ne*, en förklaring till vad *hankachi gumi* egentligen betyder.

(9) M: demo yoshida-sensei mo, ano, hankachi no, shh heh heh ne
men professor Yoshida också uhm näsduks shh ha ha ne
(Men professor Yoshida är också, uhm, näsduks..., shh, ha ha, du vet.)

K: ne? hankachi gumi da mon ne?

ne? näsduk grupp ne

(Eller hur? Han är verkligen i näsduksgruppen, visst är han?)

H: sorya sou ne

det så ne

(Visst är det så.)

W: ne, hankachi gumi tte nan na no?
ne näsduk grupp vad gäller vad frågepartikel
(Hallå, vad menas med en näsduksgrupp?)

K: ano. Nihon no ne
uhm japansk ne
(Uhm. Alltså, japansk...)

W: a, sou ka, ano...
jaha jaså uhm
(Jaha, jaså, uhm...)

Här ser vi inte bara hur W använder sig av *ne* för att fråga om något, utan också hur partikeln används av både W och K för att begära ordet i konversationen. Det skulle också kunna vara möjligt att se *ne* på rad fyra som ett eget påstående som egentligen inte relaterar till informationen som följer. Dock menar Tanaka att *ne* som ensamt påstående ofta markerar ett ämnesbyte, vilket inte är fallet i exemplet ovan. Diskussionen om *hankachi gumi* fortsätter, och därför verkar det troligt att partikeln i detta fall faktiskt hänger ihop med den följande informationen. *Ne* som ensamt påstående tas upp på sidan 15.

Nästa exempel visar hur *ne* kan användas sist i ett påstående. Exemplet är taget från Tanaka (2000:1147) och involverar Y och K som har pratat om hur stor Ks bebis är. Bebisen är en pojke och Y avslutar diskussionen med att påpeka att pojkar är annorlunda (jämfört med flickor).

(10) Y: yappa otokonoko tte chigaun da ne.
trots allt pojkar vad gäller annorlunda eller hur
(Pojkar är trots allt annorlunda, eller hur?)

K: nn, chigau yo zenzen.
jo annorlunda helt

(Jo, de är helt annorlunda.)

Här kommer *ne* sist i talarens, Y, påstående, och åhöraren, K, tolkar detta som ett indikerat talarbyte där han förväntas ta över talarrollen vilket han också gör. Med detta exempel påvisar också Tanaka att ett *ne* påhängt efter ett påstående ofta signalerar talarens önskan om medhåll från åhöraren, och att åhöraren oftast ger talaren det svar denne önskar. I exemplet ovan ger åhöraren inte bara sitt medhåll i form av ett enkelt jakande svar, utan väljer även att förstärka det genom att tillägga 'de är helt annorlunda'. Genom att dels ta över talarrollen och ge det medhåll som förväntas av åhöraren kan dialogen fortsätta på ett smidigt och naturligt sätt. Detta exempel stämmer bra överens med en av funktionerna som tillskrivits partikeln av Adachi, nämligen 'söka medhåll'.

I tredje exemplet placeras *ne* mitt i ett påstående. Placeringen gör att *ne* alltid följer på ofullständiga meningar, men dess karaktär och uppbyggnad låter åhöraren förstå att mer information relaterad till det tidigare påståendet är på väg. Exempel på hur följer efter exemplet, som är taget från Tanaka (2000:1153). K ringer här till sitt syskonbarn för att be om en tjänst. För att kunna ge en bättre bild av samtalet följer översättningen efter exemplet.

(11) K: ano ne..

uhm ne

Y: hai.

ja

K: to yoshida no ne..

uhm yoshida ne

Y: hai.

ja

K: onee-san ga socchi ni yot-

äldre syster där borta komma di-

K: ano onee-san no ne..

uhm äldre syster ne

K: yubiwa to ne..

ring och ne

Y: hai.

ja

K: tonari no hora onii-san no imouto-san iru desho.

granne du vet äldre bror yngre syster finns eller hur

Här följer en ungefärlig översättning av Ks del i konversationen: 'Uhm, min äldre syster Yoshida kommer di(t)... (avbryter sig) Uhm, hennes ring och... uhm, du vet min äldre bror som bor bredvid, hans yngre syster?' 'Äldre bror' syftar i texten på sväger.

Först återkommer vi till hur den ofullständiga meningen kan påvisa att mer relevant information är på väg. Ett exempel på detta är 'ano oneesan no ne' från ovanstående exempel. Här markerar *no* genitiv, alltså ägande, och man kan således anta att man snart ska få reda på vad systemen äger. Detsamma gäller för 'yubiwa to ne'. *To*, 'och', gör klart för åhöraren att mer information ska komma.

I exemplet använder talaren, K, *ne* för att kontrollera att åhöraren, Y, är uppmärksam på vad som sägs. Här är alltså *ne* ett medel för att påkalla åhörarens uppmärksamhet och säkerställa att informationen når fram. I exemplet kan man se att Y i tre fall av fyra direkt efter talarens *ne* försäkrar att hon följer med i konversationen och förstår vad som sägs. Fallet där Y väljer att inte markera uppmärksamhet föreslår Tanaka har att göra med att det helt enkelt inte är lika viktigt för dialogens uppbyggnad att ge sitt medhåll efter ett *ne* mitt i ett påstående som till exempel efter ett *ne* i slutet av ett påstående (2000:1154). Angående *ne* i mitten av ett påstående så påstår Katagiri att *ne* inte är förknippat med ovårdat språk som till exempel engelskans 'you know' ibland kan vara, utan är, som tidigare nämnt, vanligt förekommande i förhållandevis formella sammanhang (2007:1314). Informanten menar dock att ett överanvändande av *ne* kan tolereras hos yngre barn men att det hos en vuxen person blir jobbigt att lyssna på, och att man lätt får en dålig bild av denne.

Sista exemplet från Tanaka (2000:1164) angående olika placeringar av *ne* visar hur en dialog där *ne* motsvarar ett helt påstående kan se ut. H har ringt till Y för att fråga om denne har några ägg H

kan få. Tidigare i samtalet har man fått reda på att Y i vanliga fall förser H med ägg, men att hon inte kommer gå och skaffa nya ägg förrän imorgon. Y säger att hon trots detta har några extra ägg som H kan få, och där tar exemplet vid.

(12) Y: futatsu mittsu de iin desho.

två tre bra eller hur

(Två eller tre blir bra, va?)

H: sou na no.

ja

(Det stämmer.)

Y: ne.

ne

(saknar svensk motsvarighet)

H: nn.

ja

(Jo.)

Y: jyaa ima motte iku wa yo.

då så nu kommer över med

(Då kommer jag över med dem nu.)

H: sou?

verkligen

(Verkligen?)

Y: nn.

ja

(Ja.)

Tanaka börjar med att säga att *ne* som ensamt påstående (tredje raden i exemplet) i regel avslutar diskussioner i ett ämne och således förekommer strax innan det är dags att gå över till det nya ämnet, även om det är relaterat till det föregående. Tanaka förklarar sedan exemplet genom att påvisa att rad tre och fyra är jämförbara med rad ett och två, inte i antal ord men i innebörd. Rad tre och fyras funktion är inte att påvisa ny information, utan endast att bekräfta det som tidigare sagts. 'Ne' och 'nn' kan därför jämföras med tidigare fråga och svar. När båda parter fått bekräftat att två eller tre ägg räcker, avslutas ämnet och Y påbörjar nästa ämne, nämligen att hon ska komma över med äggen till H. Båda parter i dialogen är överens och konversationen kan fortsätta. Även här har *ne* motsvarigheter i tabellen från Adachi. Passande funktioner skulle kunna vara 'söka medhåll' eller 'söka bekräftelse'.

2.5 *Ne* i andra språk

Makino & Tsutsui jämför *ne* med engelskans tag questions (påhågsfrågor, en fras som läggs till efter ett påstående för att omvandla det till en fråga), som till exempel 'isn't it?', 'is it?' och 'do you?' (1986:286). Svenska motsvarigheter skulle kunna vara till exempel 'inte sant?' och 'eller hur?'. Martin påpekar att när talaren använder *ne* och andra varianter av partikeln så involveras nästan alltid också åhöraren, och menar att man i engelska gör likadant med till exempel 'you know', 'you see', och 'as I'm sure you know (have heard)'. Ibland kan *ne* uttrycka medhåll i engelska som i exempel (13) nedan, och i vissa fall när partikeln används mellan vänner kan 'now' ge en bra bild av förhållandet mellan de involverade parterna (exempel (14)).

(13) sou nan desu ne.
 so all right ne
 (That's true, all right.)

(14) sou shitara omoshiroi nee.
 so if (...) were to do fun nee
 (Now that would be fun.)

Ne och dess varianter kan också användas som utrop till personer av samma eller lägre rang, ungefär som engelskans 'Say...' eller 'Look...' (1975:916-917). Det finns en hel del försök att översätta *ne*, främst till engelska, men i vissa kontexter verkar däremot franskans 'n'est-ce pas?'

vara en bättre översättning. Trots detta används *ne* i mycket större utsträckning än dess engelska och franska motsvarigheter och det är svårt att ge en exakt översättning på ett annat språk (Tanaka, 2000:1136).

2.6 Ursprung

Det är ganska oklart varifrån *ne* och dess varianter kommer och när de började användas. Dock finns en del teorier, och flera av dem involverar den negativa verbformen *nai*.

Yamaguchi och Akimoto nämner att Heianperioden (794-1185) hade två negativa verbformer, *nu* och *ne*. Detta *ne* hade inte samma betydelse som dagens partikel, men kan ha haft del i hur den utvecklats. Vidare påstås det att en partikel *ne* började användas inte bara i satsfinala positioner, utan också mitt i meningar, under Edo-perioden (1603-1868). Denna partikel verkar dock inte ha haft något gemensamt med *ne* under Heianperioden (2001:608).

Martin menar att *nee* är en förkortning av *nai*, och att *naa* är en förkortning av *nai* eller *naku* (ännu en negativ verbform). Dessa blev senare ytterligare förkortade till *ne* och *na*. Det finns ytterligare teorier som påstår att de fyra varianterna av *ne* kommer från ett gammalt ord för *dig*, nämligen *namuchi*, eller från ordet för *vad*, *nani* (1975:917).

3. Varianter av *ne*

Utöver *ne* finns också partikeln *na*, samt de något utdragna varianterna av dessa, *nee* och *naa*. De är alla varianter av *ne*, och vilka användningsområden och funktioner dessa har samt hur de skiljer sig från *ne* ska vi titta på nu.

3.1 *Nee*

Enligt Adachi har *nee* fyra olika funktioner – 'söka medhåll', 'ge medhåll', 'bekräfta egen kunskap', 'erinring' - och i tabellen (baserad på en tabell från Adachi, 2002;280) nedan jämförs de med *ne*. Pilarna visar om intonationen är stigande eller fallande.

Tabell 2

söka bekräftelse	ne ↑	
söka medhåll	ne ↑	ne(e) ↓
ge medhåll		ne(e) ↓
förklara beteende	ne ↑	
bekräfta egen kunskap		ne(e) ↓
erinring		ne(e) ↓
vägran	ne ↑	

I tabellen kan man se att intonationen alltid är fallande när det gäller *nee*, samt att partikeln alltid kan ersättas av det kortare *ne*, åtminstone när det gäller dess funktion. Adachi går inte vidare in på när den ena partikeln skulle passa bättre än den andra, men enligt Makino och Tsutsui kan ett *ne* som söker medhåll från åhöraren också bli ett *nee*, om meningen partikeln följer på uttrycker talarens upphetsning över det som sägs. Se exemplet nedan (1986:287).

(15) A: omoshiroi eiga deshita nee.

intressant film var eller hur

(Visst var det en intressant film!)

B: sou deshita nee.

så var nee

(Eller hur!)

Här har parterna sett en film tillsammans, och A, som tyckte mycket om filmen, söker exhalterat medhåll i frågan hos B genom att lägga på *nee* i slutet av meningen. Detta motsvarar tabellens 'söka medhåll'. B svarar sedan och håller med A, och använder också *nee* i sitt svar. Detta motsvarar i sin tur tabellens 'ge medhåll'.

Vad gäller det två sistnämnda användningsområdena, 'bekräfta egen kunskap' och 'erinring', så ges inga direkta exempelmeningar. Därför har en informant tillfrågats och fått ge sin syn på saken. Hon uppger två exempel, ett till varje funktion. Det första visar på 'bekräfta egen kunskap' och det andra på 'erinring', och är två meningar som hon ofta använder själv.

(16) sou da nee.

så nee

(Så är det ju.)

(17) sou kamo nee.

så kanske nee

(Så är det kanske, ja...)

Det första exemplet används i detta fall när talaren pratar med sig själv, och högt bekräftar något denne redan vet. Man kan till exempel ha börjat fundera eller tvivla över information man redan har, men försäkrar sig då själv om att det stämmer. Hon tillägger också att det inte skulle gå att använda *ne* här, då det inte finns någon samtalspartner. Detta exempel motsäger tabell 3 nedan i vilken Adachi (2002:278) påstår att inte heller *nee* kan användas i monologer eller monologliknande tal.

Det andra exemplet visar på hur talaren använder *nee* för att hantera något som denne plötsligt kommit ihåg eller kommit på. I detta fall är man inte helt säker på informationen man handskas med, och använder *nee* för att försöka försäkra sig själv om vad som stämmer och vad som inte gör det.

Som tidigare nämnt kan *ne* följa på nästan vilken mening som helst och med några få undantag gäller detsamma för *nee*, vilket visas i tabellen nedan (baserad på tabell från Adachi, 2002:278).

Tabell 3

	maskulin / feminin	monolog	ame desu	ame da	ame	takai	iku	ike	itte	Ikou
ne	—	X	O	O	O	O	O	X	O	O
nee	—	X	O	O	O	O	O	X	X	X

Undantagen, meningar som *nee* inte kan följa på, är meningar i verbformerna gerundium (*itte*) samt hortativ (*ikou*). Varför *nee* inte kan användas här ges det ingen direkt förklaring till, men om man tar Makino och Tsutsuis ovan nämnda teori om att *ne*, i en mening som söker medhåll från åhöraren, kan bli *nee* om talaren är exhalterad över det som sägs och drar den vidare till att omfatta även meningar där talaren inte söker medhåll, så skulle man kanske kunna förklara varför *nee* inte går att använda efter åtminstone verb i gerundium. Att be om en tjänst är knappast något man uttrycker sin upphetsning över, och därför skulle det låta konstigt att avsluta med *nee*. Informanten tycker att meningen låter konstig, men kan inte riktigt förklara varför. Däremot är inte *nee* efter ett verb i hortativ något hon tycker är så konstigt, och medger att hon själv ofta använder just meningen "*Ikou nee!*" ("Låt oss gå/åka (någonstans)!"). Hon förklarar dock att hon tror *nee* följt på hortativ inte är acceptabelt i skriftspråk, men att det inte är en konstig kombination i talspråk.

Slutligen påpekar informanten att medan *nee* ger en ganska feminin klang till ett påstående så uppfattas det inte som konstigt om det används av en man. Här skiljer sig informantens uppfattning om partikeln ännu en gång från tabellen, där *nee* markeras som könsneutralt.

3.2 *Na* och *naa*

För att lättare kunna jämföra partiklarna och dess likheter respektive skillnader med *ne* behandlas *na* och det utdragna *naa* tillsammans.

Det finns två stora skillnader mellan *ne* och *na*. Den ena är att medan *ne* är en könsneutral partikel så anses *na* vara mer maskulin, och den andra är att *na* utan problem kan förekomma i monologer, något som *ne* väldigt sällan gör (Adachi, 2002:281). Vi börjar med att jämföra användningsområdena för *na* och *naa* med de för *ne* och *nee*. Tabellen är baserad på en tabell från Adachi (2002:281).

Tabell 4

	maskulin / feminin	monolog	ame desu	ame da	ame	takai	iku	ike	itte	Ikou
ne	—	X	O	O	O	O	O	X	O	O
nee	—	X	O	O	O	O	O	X	X	X
na	maskulin	O	▲	O	X	O	O	X	X	O
naa	—	O	▲	O	X	O	O	X	X	X

Först och främst kan vi se hur *na*, som redan nämnts, förväntas användas av män, medan *naa* kan användas av både män och kvinnor. Vissa anser dock att även den senare har en något mer maskulin klang (se bland andra Pettersson (1995:252)), och Martin menar att både *na* och *naa* är ganska kraftfulla uttryck som därför oftast används av män inom sin egen vänkrets eller till personer av samma eller lägre status, men inte till de med högre. Han refererar också till Uyeno som skriver att män använder båda partiklarna i meningar som rör dem själva samt meningar riktade till andra, medan kvinnor bara använder dem när de talar med sig själva, ber om något eller delar ut befallningar (1975:916). Makino och Tsutsui påpekar att *naa*, trots sin manliga prägel, ofta används även av framför allt yngre kvinnor, men att den kvinnliga motsvarigheten egentligen är *wa nee* (*wa nee* tas upp i del 4.3.1). Partikeln kan dock användas av båda könen när den används tillsammans med partikeln *to* och verb som följer på denna. Några exempel på sådana verb är *omou* 'tro/tycka' och *kanjiru* 'känna' (1995:195-196). Informanten menar att både *na* och *naa* är maskulina partiklar, och tycker att det skulle låta rent ut konstigt om en kvinna använde sig av *na*. Men medan att höra *naa* från en kvinna fortfarande är lite udda så är det inte lika manligt som *na* och kan, i vissa fall, användas av kvinnor utan att de framstår som maskulina. De exemplen som ges är när *naa* används i kombination med frågepartikeln *ka*, *ka naa* (denna kombination behandlas i del 4.2.2), samt de två meningarna nedan.

(18) sou da naa.

så naa

(Så är det ju.)

(19) onaka suite naa.

mage blev tomt naa

(Jag är hungrig.)

Dessa två meningar är enligt informanten könsneutrala, och gör inte att talaren framstår som varken mer eller mindre maskulin. Däremot använder hon hellre *nee* och använder således *naa* väldigt sällan. *Na* använder hon aldrig. Hon påpekar också att ingen kvinna hon känner använder *na*, och endast ett fåtal använder *naa*.

Näst i tabellen påvisas den andra stora skillnaden mellan *ne* och *na* samt *naa*, nämligen användandet i monologer. Medan *ne* näst intill aldrig förekommer i monologer så är det desto vanligare vad gäller *na* och *naa*, och det hörs ofta när någon talar högt för sig själv. Nedan följer ett exempel från boken *Itsumo kokoro ni tachibasami* (s.46) av Fumio Yamamoto, hämtat från Adachi (2002:281).

- (20) nigatena taipu da na/naa. boku wa kanojo no heibouna yokogao wo minagara
hopplös typ na/naa jag hennes alldagliga profil medan tittade
sou omotta.
så tänkte
(Vilken hopplös typ. Så tänkte jag medan jag tittade på hennes alldagliga profil.)

Här pratar talaren, om än kanske inte högt, helt klart med sig själv, och genom att använda *na* eller *naa* bekräftar han sin egen känsla och information för sig själv. Tonfallet är här fallande, och det gäller i stort sett varje gång någon av partiklarna följer på en monolog. Även när det finns en åhörare och två parter är involverade i samtalet kan meningen med *na* eller *naa* framstå som monologliknande. Nedan följer ett exempel på detta, taget från boken *Konsento* (s. 47) av Randy Taguchi, också hämtat från Adachi (2002:282).

- (21) A: chigau.
fel
(Något är skumt.)

B: nani ga chigaun da yo, henna yatsu da na/naa.
vad fel konstig typ na/naa
(Ja något är skumt, konstig typ det där.)

Här är tonfallet fallande, men även meningar med stigande tonfall kan få en monologkänsla. Nästa exempel är även det hämtat från Adachi (2002:282), och kommer från boken *Rokugatsu no hanayome* (s. 120) av Kaoru Kitamura, och *na* har stigande tonfall.

(22) nobi wo shinagara, Emi-chan ga itta. "menkyo toritai na".

växa medan lilla Emi sade körkort vill ta na

(Medan hon växte så sa lilla Emi, "Åh, jag vill ta körkort!")

Vi kan alltså konstatera att *na* och *naa* ger ett intryck av att talaren mer eller mindre medvetet talar med sig själv, även om åhörare är närvarande.

Om vi återgår till tabellen så kan vi också se en viss tvetydighet vad gäller användandet av *na* och *naa* efter formella meningar och påståenden. En förklaring till detta får man om man ser till Petterssons teori om att båda partiklarna är ganska informella (1995:251-252). Således kan man dra slutsatsen att de inte passar särskilt bra ihop med en formell mening, men enligt tabellen så verkar det finnas undantag. Dock ger Adachi, som tabellen är baserad på, inga exempel på detta och det gör heller inga andra av denna uppsatsens källor, så att *na* eller *naa* efter en formell mening är något som hör till ovanligheterna verkar vara ett rimligt antagande. Även informanten håller med Pettersson om att *na* och *naa* är informella partiklar, och kan inte erinra sig att hon någonsin hört dem användas i det sammanhanget. Man kan också tänka sig att det skulle låta konstigt med *na* eller *naa* efter en formell mening eftersom partiklarna ger en så stark monologkänsla. Att använda formellt tal när man pratar med sig själv skulle kanske uppfattas som konstigt, och det skulle i sådana fall kunna vara ännu en förklaring till varför *na* och *naa* inte passar bra ihop med sådana meningar. Sistnämnda teorin är dock bara ett antagande från rapportskrivarens sida och har bara spekulationer som grund.

Vidare i tabellen kan man se flera skillnader, men inte heller här förser boken oss med några ordentliga exempel. Därför har informanten fått uttala sig även här, om *na* och *naa* efter substantiv utan kopula (*da*), om *na* och *naa* efter verb i gerundium (*itte*) samt om *naa* efter verb i hortativ (*ikou*). Vad gäller partiklarna efter substantiv utan kopula så tycker hon att det utan tvivel låter konstigt, men kan inte sätta fingret på vad som är fel. En teori från rapportskrivarens håll är att då *na* och *naa* båda är maskulina partiklar, och att ta bort kopulan efter ett substantiv anses vara ganska kvinnligt, så kolliderar det typiskt manliga och kvinnliga och det är därför de inte kan användas tillsammans.

Informanten går sedan vidare till *na* och *naa* efter verb i gerundium, och håller även här med om att det låter konstigt, men har återigen svårigheter att hitta en orsak till varför det gör det. Hon är

däremot säker på att det inte används.

Slutligen kommenterar hon också på *naa* efter verb i hortativ, som hon liksom i fallet med *nee* i samma position inte tycker låter särskilt konstigt, utan till och med använder själv. Hon tror även här att det är accepterat i talspråk, men inte i skrift.

Utöver alla skillnader från *ne* finns också några likheter. *Na* kan i en dialog till exempel både söka medhåll och bekräftan från åhöraren samt ge medhåll tillbaka. Exemplet nedan visar hur talaren vill ha det som sägs bekräftat, och är hämtat från Adachi (2002:283). Om man antar att *na* här fungerar precis som *ne* även vad gäller tonfall, så blir tonfallet stigande.

- (23) okaasan, saikonsurun da tte na.
mamma gifta om sig sa eller hur
(Mamma sa väl att hon ska gifta om sig, eller hur?)

Naa kan i sin tur uttrycka en mängd olika känslor, både positiva och negativa. Exemplena nedan är tagna från Makino och Tsutsui (1995:196).

- (24) omoshirokatta naa.
roligt naa
(Vad roligt det var!)

- (25) kirei da naa.
vacker naa
(Vad vacker(t)!)

- (26) takai naa.
dyr naa
(Vad dyrt!)

- (27) baka da naa.
dum naa
(Vad dumt!/Dumbom!)

Från exempel (24) till exempel (27) uttrycks känslorna glädje, beundran, besvikelse samt förlöjligande. Märk att samtliga exempel är monologliknande meningar.

Slutligen kommer ytterligare två exempel från Makino och Tsutsui, som visar på meningar med *naa* och omvänd ordföljd. Detta är en vanlig kombination (1995:197).

(28) tanoshikatta naa, ano koro wa.

var kul naa den tiden

(Vi hade mycket kul på den tiden.)

(29) yoku ganbatta naa, otagai ni.

bra kämpade naa båda

(Vi kämpade bra båda två, eller hur?)

3.3 Sammanfattning

Trots att partiklarna verkar ganska lika vid en första anblick kan man konstatera att det finns en hel del skillnader mellan de olika varianterna av *ne*. Skillnaderna gäller inte bara när och hur man kan använda dem samt vilken klang uttalandet får, utan också vem som kan, eller kanske snarare förväntas, använda dem.

4. Kombinationer med andra satsfinala partiklar

Ne och dess varianter förekommer ofta i kombination med andra satsfinala partiklar. Här kommer några av de vanligaste kombinationerna att behandlas.

4.1 *Yo*

Pettersson skriver att partikeln *yo* förstärker en mening och att den används av talaren för att försäkra lyssnaren om sin åsikt, utan att fråga om dennes tankar eller medhåll (1995:256). Men trots de stora skillnaderna mellan *yo* och *ne* så är en kombination av dem möjlig, nämligen *yo ne*. Vi ska efter en genomgång av denna också titta på kombinationen *yo na*.

4.1.1 *Yo ne*

Vi börjar direkt med en exempelmening hämtad från Makino och Tsutsui (1986:288). *Ne* har här stigande tonfall.

- (30) eigo ga waku yo ne.
engelska förstår yo ne
(Du förstår väl engelska?)

"Jag vet ju egentligen att du förstår engelska, men kan du bekräfta att jag har rätt?" skulle kanske vara en mer ordagrann översättning, men det är svårt att översätta meningar med *yo ne* på ett bra sätt till andra språk. *Yo* i exemplet indikerar att det som man pratar om är något självklart och naturligt för talaren. Det är talarens åsikt och denne vill förklara den för åhöraren. Samtidigt indikerar *ne* att man söker lyssnarens medhåll, och vill försäkra sig om att kunskapen man har stämmer överens med dennes. Det kan till exempel användas på detta sätt i ett samtal där talaren tycker det är viktigt för åhöraren att tänka igenom och återigen värdera information denne redan har för att sedan kunna föra samtalet vidare (Adachi, 2002:284).

Det har redan påpekats att *yo* i en mening följd av *yo ne* förklarar meningens innehåll som något självklart och naturligt, och därför kan kombinationen även användas när man ber om något. Det ger åhöraren en bild av att det som frågas efter är helt rimligt, och kan nästan uppfattas som ett råd eller en uppmaning. Informanten menar att det är ett ganska starkt uttryck, och har gett oss exemplet som följer här nedan.

(31) chotto samui kara mado shimete oite yo ne?

lite kall(t) därför fönster stäng i förväg yo ne

(Det är lite kallt, så du vill nog stänga fönstret.)

Yo ne kan också användas för att uttrycka medhåll. Även detta exempel kommer från informanten.

(32) A: gifu yori toukyou no hou ga tokai ppoi yo ne.

Gifu mindre än Tokyo mer än storstad -aktigt yo ne

(Tokyo är ju mycket mer storstad än Gifu, eller hur?)

B: yappa sou da yo ne.

trots allt så yo ne

(Ja, det är ju trots allt så.)

I detta fall skulle endast partikeln *ne* också vara ett bra alternativ för att uttrycka sitt medhåll om det som sagts. Men även informanten menar, som tidigare nämnts, att *yo* här visar på att det man pratar om är något självklart som båda parter vet, och meningen får således en lite annorlunda nyans.

Slutligen ska också nämnas att *yo ne* används av både kvinnor och män, men att det enligt informanten ändå har en något feminin klang och att det kan låta konstigt om en man använder det för ofta.

4.1.2 *Yo na*

Martin nämner att kombinationen *yo na* är möjlig, men ger endast ett exempel och går sedan inte in på det djupare. Hans exempel visas nedan (1975:919).

(33) shikkari yare yo na.

sansa gör yo na

(Nu får du ta och sansa dig.)

Som redan nämnts anses *na* av de flesta vara en maskulin partikel, och i en mening med ett verb i imperativform (*yare*), som också anses ganska grovt och inte är särskilt vanligt förekommande bland kvinnor, så kan man rimligen antaga att *yo na* är ett uttryck som främst används bland män.

Informanten håller med om att det definitivt är ett manligt uttryck, och att hon aldrig hör det bland kvinnor. Däremot förekommer ibland det förlängda *yo naa*, som hon menar att både män och kvinnor kan använda.

4.2 *Ka*

Ka är en frågepartikel, som läggs på efter meningar för att bilda frågor. Den kan kombineras med både *ne*, *nee*, *na* och *naa*. Här kommer *ka ne* och *ka nee* behandlas ihop, liksom *ka na* och *ka naa*.

4.2.1 *Ka ne* och *ka nee*

Martin skriver att *ka ne* och *ka nee* är ett mjukare sätt att ställa en fråga på (1975:934), och Makino och Tsutsui ger oss exemplet nedan. Tonfallet i *ne* är här fallande, och talaren söker svar från åhöraren (1986:288).

- (34) yamashita-kun wa kyoudai ni hairemasu ka ne.
yamashita Kyoto Universitet komma in ka ne
(Jag undrar om Yamashita kan komma in på Kyoto Universitet. Vad tror du?)

Trots att Martin skriver att *ka nee* är en förekommande kombination så ges inga exempel på detta, och andra källor som använts till uppsatsen nämner inte kombinationen över huvud taget. Informanten uppger dock att *ka nee* är vanligt förekommande bland unga, medan *ka ne* främst används av äldre, och då företrädesvis av äldre män. Hon ger också ett exempel på en mening med *ka nee*.

- (35) kyou no jugyou wa taihen datta ka nee.
dagens lektion svår(t) var ka nee
(Visst var dagens lektion jobbig?)

4.2.2 *Ka na* och *ka naa*

Na och *naa* används som sagt ofta när talaren pratar med sig själv, och de ger samma monologkänsla även i kombination med *ka*. Martin ger följande exempel, med fallande tonfall.

(36) sou ka na/naa.

så ka na/naa

(Jag undrar det jag.)

Här får man intrycket av att talaren pratar med sig själv, men det finns åhörare närvarande som är välkomna att lyssna (1975:934). Pettersson håller med om att *ka na* med fallande tonfall kan uttrycka talarens reservation och tvivel inför något (1995:251).

Tidigare har vi kunnat läsa att både *na* och *naa* anses vara ganska maskulina partiklar, men att åtminstone *naa* används även av kvinnor. Det finns dock en kvinnlig variant av *ka naa*, nämligen *kashira* (Makino och Tsutsui, 1995:195).

4.3 *Wa*

Wa ses som en typiskt kvinnlig partikel, och ger språket en feminin karaktär (Pettersson, 1995:255). Den kan dock användas även av män, men inte i alla de kombinationer vi ska titta på här. Dessa är *wa ne* och *wa na*.

4.3.1 *Wa ne*

Wa ne ses som ett typiskt kvinnligt uttryck och kan, precis som ett ensamt *ne*, ha en rad olika funktioner vilka bestämmer tonfallet. Till exempel kan det användas när man vill försäkra sig om att lyssnaren hänger med eller när man vill förklara vad man tänker göra, som i exemplet nedan (Pettersson 1995:255).

(37) ja, yuushoku no shitaku shite kuru wa ne.

ja middag förberedelser göra gå och komma tillbaka wa ne

(Ja, då går jag och lagar middag då!)

Makino och Tsutsui nämner endast *wa nee* som hastigast, och då som den kvinnliga varianten av *naa* (1995:195).

Martin nämner också kort kombinationen *wa yo ne*, men säger inte mycket mer om den än att även den anses typiskt kvinnlig (1975:919).

4.3.2 *Wa na*

Den manliga partikeln *na* till trots så verkar även *wa na* vara ett kvinnligt uttryck. Dock förekommer kombinationen hos män från Kansaiområdet (västra delen av Japans huvudö Honshuu), så det verkar finnas en del dialektala skillnader. Exemplet nedan är yttrat av en 57 år gammal man därifrån (Martin, 1975:920).

- (38) hitori hyakuman en hodo kakarimasu wa na.
en en miljon yen endast kosta wa na
(Du vet, bara en kostade en miljon yen.)

4.4 Sammanfattning

I kapitlet har *ne* och dess olika varianter i kombination med de satsfinala partiklarna *yo*, *ka* samt *wa* tagits upp. Sina olikheter till trots kan partiklarna kombineras och ge ett uttalande en mycket specifik nyans. Skillnader mellan typiskt manligt och kvinnligt tal har också påvisats.

5. Sammanfattning och diskussion

I denna uppsats har olika användningsområden och funktioner för den satsfinala partikeln *ne* samt dess varianter behandlats. Genom att ta upp olika aspekter av partiklarna, såsom till exempel placering, uttal, i vilka typer av meningar de förekommer och hur de kan kombineras med andra partiklar, så har jag försökt att presentera en översikt över hur *ne*, *nee*, *na* samt *naa* används. Det finns, som redan nämnts, gott om skrivet material om partikeln i fråga, och det var min tanke att göra en sammanfattning av en del av den informationen och de teorierna. För att kunna göra uppsatsen så tillförlitlig som möjligt intervjuades också en informant för ytterligare information. Denna sammanställdes sedan med källornas information, och har blivit till uppsatsen du precis läst.

Det har först och främst konstaterats att *ne* är en viktig faktor i den talade dialogen, där den används som ett verktyg för att hålla igång diskussionen. Partikeln kan till exempel användas för att kräva ordet, behålla åhörarens uppmärksamhet eller för att söka medhåll från sin samtalspartner. Det sistnämnda användningsområdet är även en av sju funktioner som Adachi (2002:280) tillskriver partikeln. Dessa är 'söka bekräftelse', 'söka medhåll', 'ge medhåll', 'förklara beteende', 'bekräfta egen kunskap', 'erinring' samt 'vägran'. Då de flesta exempel på *ne* i den här uppsatsen passar in på en eller flera av dessa verkar de stämma bra. Det har dessutom påvisats att partikeln inte bara förekommer i satsfinal position, utan också kan placeras i början och mitt i ett påstående. *Ne* kan också användas som ensamt påstående.

Vidare har de tre varianterna av *ne*, nämligen *nee*, *na* och *naa*, presenterats. Det har konstaterats att det finns flera skillnader dem emellan, även om *ne* och *nee* mer liknar varandra och detsamma gäller för *na* och *naa*. I stora drag kan man säga att *na* och *naa* ofta anses vara inte särskilt artiga partiklar som gör ett uttalande lite monologliknande, medan *ne* och *nee* däremot kan förekomma i relativt formella sammanhang men inte kan användas i monologer. *Na* och *naa* ses också som manliga partiklar, medan *ne* och *nee* klassas som könsneutrala. Dock menar informanten att framför allt *nee*, men i en del fall också *ne*, låter feminint, så huruvida det stämmer att de skulle vara två helt könsneutrala partiklar är ännu inte helt klart.

De fyra partiklarna kan också kombineras med andra satsfinala partiklar, och i uppsatsen har tre av de vanligaste tagits upp, nämligen *yo*, *ka* samt *wa*. Trots att partiklarna har ganska olika användningsområden var för sig kan de kombineras, och ger på så sätt meningen de följer en ganska specifik nyans.

Att det finns mycket information om *ne* är ingen överdrift, och partikeln har analyserats i alla tänkbara situationer. Flera av de källor som använts till denna uppsats ger läsaren den grundläggande information man behöver om partikeln för att sedan kunna fördjupa sina kunskaper,

och flera av dem presenterar också mer djupgående teorier. Därför kändes det naturligt att sammanställa just deras efterforskningar om *ne*. I de fall då källornas teorier och exempel inte kändes helt tillförlitliga, eller bara saknade en förklaring, frågades informanten om sina tankar i frågan. Detta gav blandade resultat, och exempel blev både bekräftade och motsagda. Eftersom det inte alltid är en lätt sak att förklara grammatiska regler och andra språkliga fenomen i sitt modersmål om man inte har studerat språket ordentligt, så skulle det kanske ha varit bättre med fler informanter för att kunna få en ännu mer komplett sammanställning av exempel på användandet av *ne*. Därför skulle de teorier från uppsatsen som fortfarande saknar en ordentlig förklaring eller ett tydligt exempel kunna vara något att ta med sig för vidare studier och undersökningar.

Något annat som inte tas upp här i uppsatsen, men som skulle bli en intressant framtida undersökning, är dialektala skillnader mellan hur *ne* används. Här fokuseras endast på hur partiklarna användas i riksjapanska, men ett undantag för ett uttryck som används i Kansaiområdet. Så denna uppsats kan ses som en grund, som med flera undersökningar har alla möjligheter att utvecklas.

6. Slutord

I denna uppsats har vi kunnat läsa både om de grundläggande egenskaperna hos den satsfinala partikeln *ne* och om lite mer djupgående teori kring hur den kan användas. Vi har också sett att det finns ett antal varianter av *ne* och fått reda på hur de skiljer sig från varandra. Dessa partiklar kan också kombineras med andra satsfinala partiklar och användas på nya sätt.

Man kan konstatera att alla varianter av *ne* är viktiga faktorer för den talade dialogen, och således används väldigt flitigt av alla. Den uppsats du precis läst är ingen komplett guide till alla funktioner och användningsområden som *ne* har, men har förhoppningsvis varit lärorik läsning som gjort dig inspirerad till att läsa mer.

Litteraturförteckning

Adachi, T. et al. (2002). *Shin Nihongo Bunpou Sensho 4: Modariti*, 277-285. Tokyo: Kuroshio.

Katagiri, Y. (2007). Dialogue functions of Japanese sentence-final particles 'Yo' and 'Ne'. *Journal of Pragmatics*, 39, 1313-1323.

Makino, S. och Tsutsui, M. (1986). *A Dictionary of Basic Japanese Grammar*, 286-288. Tokyo: The Japan Times, Ltd.

Makino, S. och Tsutsui, M. (1995) *A Dictionary of Intermediate Japanese Grammar*, 193-197. Tokyo: The Japan Times, Ltd.

Martin, S. E. (1975). *A Reference Grammar of Japanese*, 914-934. New Haven och London: Yale University Press.

Morita, E. (2005). Interactionally-relevant units. *Negotiation of Contingent Talk: The Japanese interactional particles ne and sa*, 50. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Pettersson, N-O. (1995). *Japansk syntax*, 251-255. Malmö: Holmbergs.

Sawyer, M. (1992). The development of pragmatics in Japanese as a second language: the sentence-final particle. Kasper, G. (red.), *Pragmatics of Japanese as Native and Target Language*, 85-86. Honolulu: University of Hawai'i Press.

Tamaoka, K, Matsumoto, M och Sakamoto, T. (2007). Identifying empty subjects by modality information: the case of the Japanese sentence-final particles -yo and -ne. *Journal of East Asian Linguistics*, Vol. 13, Nr. 3, 150.

Tanaka, H. (2000). The particle *ne* as a turn-management device in Japanese conversation. *Journal of Pragmatics*, 32, 1135-1176.

Yamaguchi, A. och Akimoto, M. (2001). *Nihongo bunpou daijiten*, 608. Tokyo: Meiji Shoin

